

**PROCEDURY POSTĘPOWANIA
DLA DYREKTORÓW,
NAUCZYCIELI ORAZ
PRACOWNIKÓW SZKOŁY
W SYTUACJACH TRUDNYCH,
KRYZYSOWYCH I
NADZWYCZAJNYCH**

Spis treści

Spis treści	2
1. Procedura: Postępowanie nauczycieli w sytuacji, gdy uczeń ma trudności w nauce	4
2. Procedura: Postępowanie nauczycieli z uczniem sprawiającym trudności wychowawcze.....	5
3. Procedura: Postępowanie wobec ucznia uchylającego się od realizowania obowiązku szkolnego	6
4. Procedura: Powiadamianie o zakłóceniu toku lekcji	7
5. Procedura: Postępowanie nauczycieli w przypadku agresywnego zachowania ucznia	8
6. Procedura: Postępowanie wobec aktów wandalizmu na terenie szkoły	9
7. Procedura: Postępowanie w sytuacji palenia papierosów przez ucznia na terenie szkoły	10
8. Procedura: Postępowanie wobec ucznia używającego wulgaryzmów wobec rówieśników, agresja słowna.....	11
9. Procedura: Postępowanie w sytuacji bójki między uczniami na terenie szkoły	12
10. Procedura: Postępowanie w sytuacji kradzieży na terenie szkoły	13
11. Procedura: Postępowanie w sytuacji zastraszania, wymuszania, wywierania presji oraz stosowania innych rodzajów przemocy psychicznej na terenie szkoły	14
12. Procedura: Postępowanie w sytuacji agresywnego (agresja słowna, wulgaryzmy) zachowania ucznia w stosunku do nauczyciela	15
13. Procedura: Postępowanie w sytuacji agresji fizycznej ucznia w stosunku do nauczyciela.....	16
14. Procedura: Postępowanie w sytuacji doświadczania przez ucznia przemocy fizycznej pozaszkolnej	17
15. Procedura: Postępowanie dyrektora szkoły w przypadku, gdy policja dokonuje zatrzymania nieletniego przebywającego na zajęciach w szkole sprawcy czynu karalnego	18
16. Procedura: Postępowanie dyrektora, wicedyrektora, pedagoga szkolnego w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu na terenie szkoły przestępstwa ściganego z urzędu.	19
17. Procedura: Postępowanie po zaistnieniu wypadku uczniowskiego	20
18. Procedura: Postępowanie w sytuacji, gdy uczeń jest pod wpływem alkoholu lub narkotyków. 21	
19. Procedura: Postępowanie w sytuacji, gdy na terenie szkoły znaleziono substancję przypominającą narkotyk.....	22

20. Procedura: Postępowanie w sytuacji, gdy przypuszczamy, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk lub inne środki odurzające i przedmioty niebezpieczne..	23
21. Procedura: Postępowanie z ofiarą przemocy rówieśniczej.....	24
22. Procedura: Postępowanie w przypadku wagarów i uciezek uczniów.....	25
23. Procedura: Postępowanie wobec uczniów, u których zauważa się przejawy demoralizacji społecznej w postaci m.in.:	26
24. Procedura: Postępowanie w przypadku ujawnienia cyberprzemocy (przemoc z użyciem Internetu lub telefonu komórkowego)	27
25. Procedura: Postępowanie w stosunku do dzieci nieodebranych ze świetlicy szkolnej.	28
26. Procedura: Postępowanie wobec nietrzeźwych rodziców lub opiekunów zgłaszających się po odbiór dzieci	29
27. Procedura: Postępowanie w przypadku zachowań agresywnych rodziców wobec uczniów i własnych dzieci przebywających na terenie szkoły.	30
28. Procedura: Postępowanie w przypadku rodziny niewydolnej opiekuńczo i wychowawczo.....	31
29. Procedura: Postępowanie w przypadku wtargnięcia na teren szkoły terrorystów.....	32
30. Procedura: Postępowanie w przypadku alarmu bombowego	33
31. Procedura: Postępowanie w przypadku samobójstwa/zabójstwa.	34
32. Procedura: Postępowanie w przypadku kontaktów z mediami w sytuacjach kryzysowych	35
PODSTAWY PRAWNE.....	36

1. Procedura: Postępowanie nauczycieli w sytuacji, gdy uczeń ma trudności w nauce

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ W sytuacji gdy uczeń ma trudności w opanowaniu wiedzy i umiejętności określonych podstawą programową, nauczyciel przedmiotu informuje rodziców (opiekunów) oraz wychowawcę o zakresie i charakterze trudności.
- ❖ W rozmowie z uczniem, rodzicami (opiekunami), wychowawcą i pedagogiem nauczyciel przedmiotu zbiera informacje, które ułatwią określenie prawdopodobnych przyczyn trudności.
- ❖ Nauczyciel przedmiotu daje uczniowi wskazówki do pracy, określa formy, terminy uzupełnienia wiedzy.
- ❖ Nauczyciel przedmiotu udziela rodzicom (opiekunom) porady dotyczącej indywidualnej pracy dziecka w domu i informuje o formach pomocy dla ucznia realizowanych w szkole np. indywidualne pomoc nauczyciela, zajęcia wyrównawcze, pomoc koleżeńska.
- ❖ Nauczyciel przedmiotu dokonuje zapisem w dzienniku odbyłą rozmowę z rodzicami i uczniem. Rodzic (opiekun) potwierdza ją swoim podpisem.
- ❖ W sytuacji gdy uczeń, w określonym *przez* nauczyciela czasie, nie poczynił postępów mimo zastosowanych form pomocy lub gdy odmawia uczestnictwa w nich, lub gdy charakter trudności jest szerszy wychowawca informuje rodziców (opiekunów) o potrzebie zdiagnozowania przyczyn trudności w poradni psychologiczno - pedagogicznej.
- ❖ Wychowawca lub pedagog informują rodziców (opiekunów) o formach pracy i pomocy dla dziecka na terenie szkoły, udzielają porady nt. indywidualnych zajęć także poza szkołą.

2. Procedura: Postępowanie nauczycieli z uczniem sprawiającym trudności wychowawcze

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Nauczyciel - wychowawca ma obowiązek przeprowadzenia diagnozy sytuacji szkolnej i rodzinnej uczniów na początku roku szkolnego.
- ❖ Wychowawca podejmuje działania wychowawcze zmierzające do eliminacji trudności i rozwiązania problemów szkolnych ucznia.
- ❖ Wychowawca informuje rodziców (prawnych opiekunów) o istniejących trudnościach i zapoznaje ze swoim planem działań. Zobowiązuje rodzica (prawnego opiekuna) do rzetelnej współpracy. Dokumentuje odbyte spotkania i rozmowy zapisem w dzienniku z podpisem rodzica.
- ❖ W przypadku utrzymujących się trudności wychowawczych z uczniem wychowawca inicjuje spotkanie z zespołem uczącym i pedagogiem celem uzyskania pomocy i wsparcia w przezwyciężaniu problemów.
- ❖ Wychowawca z pomocą pedagoga opracowuje plan naprawczy w celu przezwyciężenia trudności ucznia wraz z pisemnym zobowiązaniem dla rodziców (prawnych opiekunów). Udziela rodzicom(opiekunom) porady w doborze metod wychowawczych.
- ❖ Pedagog we współpracy z wychowawcą klasy przeprowadza diagnozę problemów wychowawczych i emocjonalnych ucznia.
- ❖ Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem występuje do rodziców (prawnych opiekunów) o przeprowadzenie badań psychologiczno - pedagogicznych we właściwej poradni.
- ❖ Po przeprowadzeniu badania rodzic zobowiązany jest do przedłożenia opinii wychowawcy, a wychowawca zapoznaje z nią cały zespół uczący danego ucznia i wspólnie ustalają wytyczne do dalszej pracy.
- ❖ W przypadku nie dostarczenia opinii lub zaniechania badań wychowawca zgłasza sprawę dyrektorowi, który kieruje wnioskiem do sądu o wgląd w sytuację ucznia.

3. Procedura: Postępowanie wobec ucznia uchylającego się od realizowania obowiązku szkolnego

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Nauczyciel prowadzi systematycznie frekwencję uczniów. Odnotowuje każdą nieobecność ucznia na prowadzonych przez siebie zajęciach lekcyjnych.
- ❖ Nieobecność ucznia powyżej 7 – 10 dni powinna być zgłaszana telefonicznie lub osobiście z podaniem przyczyny do wychowawcy klasy lub do sekretariatu szkoły. Taka nieobecność powinna być usprawiedliwiona przez lekarza w terminie siedmiu dni od dnia powrotu ucznia do szkoły.
- ❖ Rodzice mają obowiązek usprawiedliwić każdą nieobecność dziecka w terminie 7 dni.
- ❖ Jeżeli nieobecności nie zostaną usprawiedliwione w wyznaczonym terminie, wychowawca powiadamia o nieobecnościach rodziców (prawnych opiekunów) ucznia.
- ❖ Informacja może być przekazana telefonicznie, listownie. Rodzice mogą też być poproszeni o zgłoszenie się do szkoły w celu wyjaśnienia nieobecności dziecka.
- ❖ W przypadku braku współpracy rodzica (prawnego opiekuna) z wychowawcą rodzic nie uczestniczy w zebraniach, konsultacjach, nie wyraża chęci na spotkania indywidualne, oraz w przypadku dalszego uchylania się ucznia od obowiązku szkolnego, wychowawca zgłasza fakt pedagogowi szkolnemu.
- ❖ Pedagog sprawdza przyczyny nieobecności ucznia poprzez rozmowę z rodzicami ucznia na terenie szkoły bądź wywiad przeprowadzony przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej.
- ❖ Wychowawca, pedagog szkolny oraz rodzice ucznia podejmują wspólne działania zaradcze w celu regularnego realizowania obowiązku szkolnego przez danego ucznia.
- ❖ W sytuacji, gdy uczeń w dalszym ciągu nie realizuje obowiązku szkolnego, dyrektor szkoły kieruje wnioskiem o wszczęcie egzekucji administracyjnej do organu egzekucyjnego, jakim jest gmina.
- ❖ Środkiem egzekucji administracyjnej obowiązku szkolnego jest grzywna / art. 121 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji - zmiana opublikowana w DZ.U. z 1996 r. NR 146, póź. 680
- ❖ Pedagog szkolny w porozumieniu z wychowawcą ucznia pisemnie informuje Sąd rejonowy, Wydział Rodzinny i Nieletnich o uchylaniu się ucznia od obowiązku szkolnego

4. Procedura: Powiadamanie o zakłóceniu toku lekcji

Poprzez zakłócenie toku lekcji należy rozumieć wszelkie działania uczniów uniemożliwiające normalną realizację zajęć dydaktycznych i wychowawczych (wulgarne zachowanie w stosunku do rówieśników, nauczyciela, głośne rozmowy, spacerowanie po sali, brak reakcji na polecenia nauczyciela).

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Jeżeli zachowanie pojedynczego ucznia lub kilku uczniów nie pozwala nauczycielowi na normalną realizację lekcji, wysyła on przewodniczącego samorządu klasowego z informacją do pedagoga szkolnego (procedura czerwonej koperty), a w przypadku, gdy go nie zastanie, do sekretariatu szkoły. Sekretariat zobowiązany jest do natychmiastowego poinformowania dyrekcji o zaistniałej sytuacji.
- ❖ Nauczyciel uczący może również skorzystać w tej sytuacji pracownika niepedagogicznego obsługującego dane piętro. Pracownik ten zobowiązany jest do udzielenia nauczycielowi pomocy.
- ❖ Pedagog szkolny zobowiązany jest do udania się do sali wskazanej przez nauczyciela i ustalenia przeszkadzających uczniów, a w razie konieczności do zabrania ich z Sali lekcyjnej do odrębnego pomieszczenia np. do gabinetu pedagoga lub w uzasadnionych przypadkach do gabinetu dyrektora/wicedyrektora.
- ❖ Pedagog szkolny przeprowadza z uczniami rozmowę i ustala konsekwencje zachowania w zależności od popełnionego wykroczenia.
- ❖ Jeżeli uczeń w sposób poważny naruszył zasady obowiązujące w szkole, na wniosek pedagoga wychowawca powiadamia rodziców ucznia o jego zachowaniu.
- ❖ Jeżeli uczeń w rażący sposób złamał zasady, pedagog powiadamia dyrektora/wicedyrektora szkoły, wzywa rodziców do natychmiastowego przybycia do szkoły.
- ❖ Jeżeli przyczyną zakłócenia toku lekcji były przypadki określone w innych procedurach postępowania, należy postępować według tych procedur.
- ❖ Nie należy zakłócać toku lekcji innym nauczycielom (np. wychowawcom, których uczniowie aktualnie popełnili wykroczenie).

5. Procedura: Postępowanie nauczycieli w przypadku agresywnego zachowania ucznia

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Nauczyciel obserwujący takie zachowanie ma obowiązek przerwania go, używając perswazji słownej lub fizycznej.
- ❖ W razie potrzeby prosi o wsparcie za pośrednictwem procedury czerownej koperty.
- ❖ Powiadamia wychowawców uczniów o zdarzeniu.
- ❖ Wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem w obecności nauczyciela – świadka zdarzenia (zidentyfikowanie ofiary, agresora, świadka, ocena zdarzenia, wyciągnięcie wniosków)
- ❖ Wychowawca sporządza notatkę (opis zdarzenia, osoby uczestniczące, sprawca, poszkodowany), przechowuje ją w zeszycie wychowawcy.
- ❖ Wychowawca informuje rodziców o zaistniałej sytuacji.
- ❖ Wychowawca zgłasza sprawę do pedagoga szkolnego i dyrektora/wicedyrektora szkoły.
- ❖ Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem i dyrektorem/wicedyrektorem szkoły uzgadnia sankcje w stosunku do sprawcy zdarzenia w oparciu o statut szkoły.
- ❖ Wychowawca przekazuje rodzicom w formie pisemnej lub ustnej informacje na temat zastosowanych wobec ucznia konsekwencji.

6. Procedura: Postępowanie wobec aktów wandalizmu na terenie szkoły

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Zgłoszenie aktu wandalizmu do nauczyciela dyżurującego lub wychowawcy.
- ❖ Niezwłoczne powiadomienie dyrektora/wicedyrektor szkoły przez nauczyciela lub wychowawcę.
- ❖ Wychowawca wyjaśnia okoliczności zajścia i szacuje straty.
- ❖ Wychowawca powiadamia rodziców i pedagoga szkolnego.
- ❖ Rodzic zobowiązany jest do naprawy zniszczeń lub pokrycie kosztów naprawy za zniszczenie spowodowane przez dziecko.
- ❖ W przypadku braku środków i możliwości rodzic wraz z dzieckiem zobowiązany jest do wykonania prac społecznych na terenie szkoły (np. sadzenie kwiatów, pomoc w wykonywaniu dekoracji, malowanie itp.)
- ❖ W szczególnych przypadkach powiadamiana jest policja, decyduje dyrektor / wicedyrektor.
- ❖ Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w zeszycie wychowawcy.

7. Procedura: Postępowanie w sytuacji palenia papierosów przez ucznia na terenie szkoły

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Nauczyciel lub pracownik szkoły nakazuje zaprzestanie palenia i konfiskuje papierosy.
- ❖ Zawiadamia wychowawcę klasy.
- ❖ Wychowawca zawiadamia rodziców i pedagoga.
- ❖ Wobec ucznia palącego na terenie szkoły stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.
- ❖ Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w zeszycie wychowawcy.
- ❖ Wobec ucznia palącego papierosy stosuje się następujące kary:
 - Przeprowadzenie przez ucznia prezentacji na temat szkodliwości palenia podczas godziny wychowawczej w swojej klasie
 - Obniżenie oceny z zachowania
 - Nagana dyrektora szkoły

8. Procedura: Postępowanie wobec ucznia używającego wulgaryzmów wobec rówieśników, agresja słowna

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Rozmowa nauczyciela z uczniem prowadzona bezpośrednio po zaistniałym zdarzeniu i powiadomienie wychowawcy.
- ❖ W przypadku powtarzających się sytuacji - powiadomienie rodziców i pedagoga.
- ❖ Wychowawca i pedagog opracowują plan pracy z uczniem - kontrakt.
- ❖ Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w zeszycie wychowawcy.

9. Procedura: Postępowanie w sytuacji bójki między uczniami na terenie szkoły

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Nauczyciel obecny przy zajściu wydaje nakaz natychmiastowego zaprzestania bójki, w razie potrzeby rozdziela uczniów przy pomocy innego nauczyciela lub pracownika szkoły.
- ❖ W razie potrzeby prosi o wsparcie za pośrednictwem procedury czerwonej koperty.
- ❖ W przypadku obrażeń na ciele, niepokojącego stanu zdrowia ucznia, nauczyciel w pierwszej kolejności powiadamia dyrektora szkoły i pielęgniarkę. Dyrektor powiadamia rodziców poszkodowanego ucznia, pielęgniarkę w razie potrzeby pogotowie ratunkowe.
- ❖ Nauczyciel powiadamia o bójce wychowawcę i pedagoga.
- ❖ W przypadku braku obrażeń i niepokojących objawów nauczyciel zawiadamia wychowawcę i pedagoga, którzy przeprowadzają rozmowę z uczestnikami bójki.
- ❖ Wychowawca klasy wraz z pedagogiem przekazują informację dyrektorowi/wicedyrektorowi szkoły, sporządzana jest notatka ze zdarzenia.
- ❖ Pedagog powiadamia kuratora sądowego, jeśli ten sprawuje opiekę nad uczniem, w szczególnych wypadkach Policję lub Sąd Rodzinny.
- ❖ Wychowawca zawiadamia rodziców/prawnych opiekunów.
- ❖ Wobec uczestników zajścia stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.
- ❖ Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w zeszycie wychowawcy.

10. Procedura: Postępowanie w sytuacji kradzieży na terenie szkoły

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Poszkodowany uczeń *zgłasza* kradzież nauczycielowi, wychowawcy, pedagogowi, dyrektorowi lub pracownikowi szkoły.
- ❖ Następuje wyjaśnienie okoliczności zajścia kradzieży:
 - w przypadku kradzieży przedmiotów o znikomej wartości sytuacja wyjaśniana jest między poszkodowanym a wychowawcą.
 - w przypadku kradzieży wartościowych przedmiotów o zajściu informowany jest dyrektor/wicedyrektor szkoły i pedagog.
- ❖ W każdym przypadku kradzieży wychowawca informuje rodziców obu stron zajścia oraz pedagoga.
- ❖ Wychowawca lub pedagog powiadamia kuratora sądowego, jeśli ten sprawuje opiekę nad uczniem.
- ❖ Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w zeszycie wychowawcy.
- ❖ W szczególnych przypadkach (decyduje pedagog lub dyrektor/wicedyrektor) powiadamiana jest Policja lub Sąd Rodzinny.
- ❖ Wobec winnego ucznia stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.

11. Procedura: Postępowanie w sytuacji zastraszania, wymuszania, wywierania presji oraz stosowania innych rodzajów przemocy psychicznej na terenie szkoły

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Zgłoszenie zajścia do nauczyciela dyżurującego lub wychowawcy.
- ❖ W razie potrzeby nauczyciel prosi o wsparcie za pośrednictwem procedury czerwonej koperty.
- ❖ Wychowawca niezwłocznie informuje dyrektora/wicedyrektora szkoły, pedagoga i rodziców uczniów obu stron zajścia.
- ❖ Wychowawca wyjaśnia okoliczności zajścia, w obecności pedagoga, a następnie dyrektora/wicedyrektora szkoły i rodziców.
- ❖ Wychowawca powiadamia rodziców.
- ❖ Wobec winnego ucznia stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.
- ❖ Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w zeszycie wychowawcy.

12. Procedura: Postępowanie w sytuacji agresywnego (agresja słowna, wulgaryzmy) zachowania ucznia w stosunku do nauczyciela

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Poszkodowany nauczyciel powiadamia dyrektora/wicedyrektora szkoły.
- ❖ W razie potrzeby prosi o wsparcie za pośrednictwem procedury czerwonej koperty.
- ❖ Dyrektor wyjaśnia okoliczności zajścia, powiadamia wychowawcę.
- ❖ Wychowawca wzywa rodziców ucznia i opracowuje plan pracy z uczniem, w porozumieniu z pedagogiem.
- ❖ W przypadku znieważenia nauczyciela, dyrektor powiadamia Policję.
- ❖ Wobec ucznia stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.
- ❖ Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w zeszyty wychowawcy.

13. Procedura: Postępowanie w sytuacji agresji fizycznej ucznia w stosunku do nauczyciela

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Powiadomienie Dyrektora szkoły.
- ❖ Dyrektor powiadamia Policję.
- ❖ Wychowawca wzywa rodziców w trybie natychmiastowym do szkoły.
- ❖ Wobec sprawcy stosuje się kary zapisane w statucie szkoły.
- ❖ Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki z zajścia i przechowywania jej w zeszycie wychowawcy.

14. Procedura: Postępowanie w sytuacji doświadczania przez ucznia przemocy fizycznej pozaszkolnej

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ W przypadku zgłoszenia przez ucznia lub zauważenia przez pracownika szkoły śladów przemocy fizycznej u ucznia, pracownik zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym fakcie wychowawcę lub w razie jego nieobecności pedagoga lub dyrekcję szkoły.
- ❖ Ogólnych oględzin dokonuje pielęgniarka szkolna lub osoby wyznaczone przez dyrektora, sporządzając odpowiednią notatkę :

Dnia na ciele dziecka stwierdzono
w okolicach

Podpis osoby dokonującej oględzin

- ❖ Wychowawca wraz z pedagogiem rozmawia z dzieckiem, dokładnie notując wypowiedzi dziecka łącznie z informacją o ewentualnym nie udzieleniu odpowiedzi. Notatka powinna się znaleźć w zeszycie wychowawcy.
- ❖ W zależności od stanu zdrowia dziecka należy zawiadomić rodziców, wezwać pogotowie ratunkowe i powiadomić policję.
- ❖ W zależności od zaistniałej sytuacji wychowawca, pedagog rozmawia z rodzicami / opiekunami prawnymi ucznia. Następnie osoby rozmawiające z uczniem sporządzają notatkę ze zdarzenia.
- ❖ W szczególnych przypadkach zawiadamiana jest Policja oraz Sąd Rodzinny (wniosek o zainteresowanie sytuacją rodzinną).

15. Procedura: Postępowanie dyrektora szkoły w przypadku, gdy policja dokonuje zatrzymania nieletniego przebywającego na zajęciach w szkole sprawcy czynu karalnego

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Funkcjonariusz Policji przedstawia dyrektorowi/wicedyrektorowi powód przybycia i okazuje się legitymacją służbową.
- ❖ Dyrektor zapisuje dane osobowe i numer legitymacji służbowej policjanta celem sporządzenia własnej dokumentacji.
- ❖ Policjant informuje dyrektora o zamiarze zatrzymania ucznia.
- ❖ Pedagog szkolny lub nauczyciel sprowadza nieletniego do gabinetu dyrektora, gdzie policjant informuje go o przyczynach przybycia i czynnościach, jakie zostaną wykonane w związku ze sprawą np. przesłuchanie, okazanie.
- ❖ Policja informuje rodziców nieletniego, opiekunów prawnych o wykonanych czynnościach i zobowiązuje ich do przybycia do szkoły, komendy lub komisariatu policji, celem uczestniczenia w czynnościach.
- ❖ Dyrektor/wicedyrektor szkoły informuje telefonicznie rodziców o podjętych działaniach względem ich dziecka przez Policję. W przypadku braku kontaktu telefonicznego sporządza pisemną informację i przesyła do miejsca ich zamieszkania.
- ❖ W przypadku niemożności uczestnictwa rodziców w przesłuchaniu nieletniego, dyrektor wyznacza wychowawcę, nauczyciela lub pedagoga szkolnego do uczestnictwa w czynnościach, które są przeprowadzane w szkole lub w jednostce Policji.
- ❖ Po wykonaniu czynności policjant za pisemnym potwierdzeniem odbioru przekazuje nieletniego rodzicom lub opiekunowi prawnemu. W przypadku, gdy czynności wykonywane są w obecności pedagoga szkolnego, po ich zakończeniu policja odwozi ich do szkoły lub miejsca zamieszkania.
- ❖ W przypadku zaistnienia przesłanek do zatrzymania nieletniego w Policijnej Izbie Dziecka policjant informuje o tym rodziców, pedagoga szkolnego.
- ❖ Przy realizacji czynności związanych z zatrzymaniem nieletniego ucznia na terenie szkoły należy zachować dyskrecję nie nagłaśniając sprawy.

16. Procedura: Postępowanie dyrektora, wicedyrektora, pedagoga szkolnego w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu na terenie szkoły przestępstwa ściganego z urzędu.

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Dyrektor/wicedyrektor lub pedagog przyjmuje do wiadomości informację o przestępstwie (wykroczeniu), zapewnia dyskrecję przekazującemu informację poprzez wysłuchanie go bez świadków, o ile to możliwe w pomieszczeniu zamkniętym. Odnotowuje personalia uczestników i świadków, godzinę zgłoszenia oraz zawiadamia niezwłocznie policję.
- ❖ Zapewnia, w miarę potrzeby, niezbędną pomoc lekarską pokrzywdzonym.
- ❖ Bez zbędnej zwłoki sprawdza w dostępny sposób wiarygodność informacji, jeżeli uczeń podaje świadków, to w rozmowie z jak najmniejszą ilością świadków należy uwiarygodnić informacje.
- ❖ Sprawdza, czy zdarzenie zaistniało na terenie szkoły oraz czy miało miejsce w trakcie zajęć szkolnych jego uczestników.
- ❖ W rozmowie z pokrzywdzonym ustala liczbę sprawców i ich dane personalne .
- ❖ Nie nagłaśnia zdarzenia.
- ❖ W przypadku braku wątpliwości, co do faktu zaistnienia zdarzenia, o ile jest to konieczne i możliwe, należy zatrzymać do czasu przybycia Policji ofiarę przestępstwa i jego sprawcę (ów), konieczność zatrzymania może wynikać z faktu zakończenia przez nich zajęć szkolnych bądź próby ucieczki, ukrycia skradzionych przedmiotów. O fakcie zatrzymania bezwzględnie należy powiadomić rodziców lub opiekunów prawnych.
- ❖ Nie należy zatrzymywać na „siłę” sprawcy czynu, ale w ramach swojego autorytetu spowodować, by pozostał pod opieką pedagoga szkolnego, wychowawcy klasy lub nauczyciela w oddzielnym pomieszczeniu do chwili przybycia policji .
- ❖ Jeżeli sprawców jest kilku w miarę możliwości należy umieścić ich w oddzielnych pomieszczeniach.
- ❖ Ofiarę należy odizolować od sprawców.
- ❖ W przypadku odnalezienia rzeczy pochodzących z przestępstwa lub służących do popełnienia przestępstwa należy je zabezpieczyć.
- ❖ Wykonać ewentualne czynności przez przejmującego sprawę policjanta.
- ❖ Zakazy:
 - Nie należy „na własną rękę” konfrontować uczestników zdarzenia, dążyć do pojednania itp.
 - Bezwzględnie nie należy dokonywać przeszukania teczek, toreb, kieszeni.

17. Procedura: Postępowanie po zaistnieniu wypadku uczniowskiego

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Jeżeli zdarzy się wypadek uczniowski, każdy pracownik szkoły zobowiązany jest niezwłocznie zapewnić poszkodowanemu opiekę, w szczególności prowadząc fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy.
- ❖ W zależności od rodzaju urazu pracownik doprowadza poszkodowanego do gabinetu lekarskiego (pielęgniarki szkolnej) lub pozostawia w miejscu wypadku, zawiadamiając zaraz potem dyrektora/wicedyrektora.
- ❖ Jeśli nauczyciel ma w tym czasie zajęcia z klasą, prosi o nadzór nad swoją klasą kolegę uczącego w najbliższej sali. W razie potrzeby prosi o wsparcie za pośrednictwem procedury czerwonej koperty.
- ❖ Jeśli gabinet lekarski jest nieczynny, przekazuje się poszkodowanego dyrektorowi / wicedyrektorowi, który już bierze odpowiedzialność za udzielenie pomocy,
- ❖ Jeśli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku należy pozostawić nienaruszone w celu dokonania oględzin lub szkicu,
- ❖ Jeśli wypadek zdarzyłby się w godzinach wieczornych (wieczorki, dyskoteki itp.), gdy nie ma dyrektora/wicedyrektora szkoły, nauczyciel decyduje sam o postępowaniu.
- ❖ W każdym trudniejszym przypadku nauczyciel wzywa pogotowie ratunkowe oraz telefonicznie powiadamia dyrektora/wicedyrektora, następnie zawiadamia rodziców,
- ❖ Jeśli wypadek zdarzył się w czasie wycieczki (biwaku)- wszystkie stosowne decyzje podejmuje kierownik imprezy i odpowiada za nie.
- ❖ Osoba odpowiedzialna powiadamia rodziców ucznia.
- ❖ O każdym wypadku dyrektor/wicedyrektor zawiadamia niezwłocznie:
 - inspektora bezpieczeństwa i higieny pracy,
 - organ prowadzący szkołę.
- ❖ O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty.
- ❖ O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia zawiadamia się niezwłocznie państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.
- ❖ Szczegółowe postępowanie w przypadku zaistniałego wypadku określa rozporządzenie MENiS z dnia 31.12.2002 r. „W sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach”.

18. Procedura: Postępowanie w sytuacji, gdy uczeń jest pod wpływem alkoholu lub narkotyków

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Odizolować ucznia, pozostawić go pod opieką osoby dorosłej - pielęgniarki, pedagoga lub nauczyciela.
- ❖ Powiadomić wychowawcę klasy i dyrektora szkoły. W razie potrzeby prosić o wsparcie za pośrednictwem procedury czerwonej koperty.
- ❖ Wezwać rodziców ucznia, pogotowie ratunkowe ewentualnie policję.
- ❖ W przypadku niemożności skontaktowania się z rodzicami, dziecko pozostaje pod opieką nauczyciela lub pedagoga/psychologa oraz pielęgniarki/wezwanego lekarza.
- ❖ W przypadku odmowy stawienia się do szkoły rodzica/opiekuna lub pojawienie się go w stanie nietrzeźwym, decyzję o dalszym postępowaniu wobec dziecka podejmują odpowiednie służby (policja) wraz z lekarzem.
- ❖ Wychowawca ustala spotkanie z rodzicami i uczniem w celu wyjaśnienia sytuacji oraz podjęcia działań profilaktycznych. Sporządza także notatkę służbową.
- ❖ W przypadku powtarzających się tego typu incydentów pedagog zawiadamia o nich sąd rodzinny.
- ❖ Na najbliższej lekcji wychowawczej wychowawca podejmuje temat z zakresu profilaktyki.

19. Procedura: Postępowanie w sytuacji, gdy na terenie szkoły znaleziono substancję przypominającą narkotyki.

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Zabezpieczyć substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych.
- ❖ O ile to możliwe, ustalić do kogo ta substancja należy. W przypadku trudności zwrócić się do pedagoga lub innego pracownika szkoły, który może pomóc zidentyfikować ucznia.
- ❖ Powiadomić o zaistniałym zdarzeniu dyrektora, który wzywa policję.
- ❖ Przekazać substancję policji.
- ❖ Wyznaczony przez dyrektora pracownik pedagogiczny, sporządza notatkę służbową.

20. Procedura: Postępowanie w sytuacji, gdy przypuszczamy, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk lub inne środki odurzające i przedmioty niebezpieczne.

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ W razie potrzeby nauczyciel prosi o wsparcie za pośrednictwem procedury czerwonej koperty.
- ❖ W obecności innej osoby dorosłej nauczyciel żąda, aby uczeń przekazał mu tę substancję, przedmiot, pokazał zawartość torby oraz kieszeni. Przejętą substancję zabezpiecza (bierze w depozyt). Pracownik szkoły nie może samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani torby/ plecaka ucznia.
- ❖ Powiadomić wychowawcę klasy o zdarzeniu.
- ❖ W przypadku stwierdzenia, że uczeń posiada w/w substancję/ przedmiot, wychowawca powiadamia dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów prawnych dziecka i wzywa ich do niezwłocznego stawienia się w szkole.
- ❖ Jeżeli uczeń odmawia przekazania pracownikowi szkoły substancji i okazania zawartości torby/plecaka dyrektor lub pedagog wzywa policję.
- ❖ Wychowawca sporządza notatkę służbową.

21. Procedura: Postępowanie z ofiarą przemocy rówieśniczej.

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Udzielić pierwszej pomocy przedmedycznej dziecku, ewentualnie wezwać pielęgniarkę /pogotowie, powiadomić dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji. W razie potrzeby użyć procedury czerwonej koperty.
- ❖ Powiadomić rodziców ucznia będącego ofiarą czynu i w razie potrzeby wezwać ich do szkoły w celu zabrania dziecka do domu.
- ❖ Ofiarę przemocy otacza się opieką pedagoga.
- ❖ Niezwłocznie należy wezwać rodziców sprawcy zdarzenia celem przeprowadzenia rozmowy. Wobec sprawcy stosuje się kary zawarte w Statucie Szkoły.
- ❖ Nauczyciel (świadek zdarzenia) sporządza notatkę służbową.

22. Procedura: Postępowanie w przypadku wagarów i uciezek uczniów.

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Wychowawca usprawiedliwia nieobecność ucznia na podstawie pisemnej informacji rodzica lub opiekuna w dzienniczku w terminie jednego tygodnia od powrotu ucznia do szkoły.
- ❖ W przypadku powtarzających się nieobecności wychowawca niezwłocznie powiadamia o tym fakcie rodziców/ opiekunów prawnych i przeprowadza rozmowę z uczniem lub rodzicami informując ich o konsekwencjach takich zachowań.
- ❖ Gdy sytuacja powtarza się, wychowawca zawiadamia o tym pedagoga szkolnego, który podejmuje właściwe działania, w tym zwraca się do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację dziecka.

23. Procedura: Postępowanie wobec uczniów, u których zauważa się przejawy demoralizacji społecznej w postaci m.in.:

- **używania i propagowania wulgaryzmów, słów i gestów obrażających godność innych, posiadania lub palenia papierosów,**
- **wagarów,**
- **udziału w kradzieżach i zniszczeniach na terenie szkoły,**
- **zachowań agresywnych,**
- **provokowania, powstawania sytuacji konfliktowych.**

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Wychowawca klasy we współpracy z pedagogiem szkolnym planuje wspólnie z rodzicami ucznia działania mające na celu zmianę jego postawy. Działania te mogą mieć formę:
 - indywidualnych rozmów z uczniem.
 - rozmów z uczniem w obecności rodzica,
 - podpisania kontraktu określającego pożądany typ zachowań ucznia, ofertę pomocy szkoły, formy pomocy ze strony rodziców oraz konsekwencje w razie powtarzania zachowań niepożądanych.
- ❖ W przypadku braku pożądanych zmian zachowania ucznia, dyrektor szkoły zwraca się z prośbą do instytucji wspierających działania wychowawcze szkoły tj.:
 - Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej,
 - Sądu Rejonowego, Wydziału Rodzinnego
 - Sekcji Prewencji Komisariatu Policji,
 - innych w zależności od potrzeb.

24. Procedura: Postępowanie w przypadku ujawnienia cyberprzemocy (przemoc z użyciem Internetu lub telefonu komórkowego)

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Nauczyciel, któremu zgłoszony został przypadek cyberprzemocy powinien powiadomić o tym fakcie wychowawcę ucznia, pedagoga/psychologa i dyrektora szkoły.
- ❖ Wychowawca, pedagog/psycholog przeprowadza rozmowę z ofiarą cyberprzemocy udzielając jej wsparcia i porady.
- ❖ Wychowawca i pedagog ustala okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków.
- ❖ Wychowawca/pedagog przy udziale nauczyciela informatyki zabezpiecza dowody i ustala tożsamość sprawcy cyberprzemocy.
- ❖ Wychowawca/pedagog powiadamia rodziców poszkodowanego ucznia o zdarzeniu, działaniach szkoły, udziela im porady.
- ❖ Wychowawca/pedagog wyciąga konsekwencje wobec sprawcy przemocy, zawiadamia policję i/lub sąd rodzinny oraz pracuje nad zmianą postawy ucznia.
- ❖ Pedagog/psycholog monitoruje sytuację ucznia (ofiary) sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy.

25. Procedura: Postępowanie w stosunku do dzieci nieodebranych ze świetlicy szkolnej.

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Dziecko przebywające w świetlicy nie może być pozostawione bez opieki.
- ❖ Rodzice bądź prawni opiekunowie dziecka mają obowiązek przekazać w formie pisemnej informacje o tym, kto będzie odbierał dziecko po zajęciach w świetlicy (wpis do karty zgłoszenia dziecka).
- ❖ Wychowawca odpowiedzialny za dzieci przebywające w świetlicy, w momencie ich odbioru przez rodziców lub opiekunów powinien potwierdzić tożsamość osoby odbierającej dziecko.
- ❖ W przypadku gdy rodzice lub opiekunowie nie odebrali dziecka do godziny 18.00 wychowawca świetlicy:
 - kontaktuje się z rodzicami bądź opiekunami dziecka,
 - ustala jak najszybszy czas odbioru dziecka,
 - w przypadku braku możliwości skontaktowania się z rodzicami lub opiekunami zgłasza policji pozostawienie dziecka bez opieki.

26. Procedura: Postępowanie wobec nietrzeźwych rodziców lub opiekunów zgłaszających się po odbiór dzieci

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Pracownik szkoły nie może powierzyć opieki nad dzieckiem osobie znajdującej się pod wpływem alkoholu.
- ❖ Pracownik szkoły nakazuje osobie nietrzeźwej opuszczenie terenu szkoły i wzywa innego opiekuna dziecka lub inną osobę do tego upoważnioną.
- ❖ Jeżeli osoba nietrzeźwa odmawia opuszczenia szkoły pracownik wzywa policję.
- ❖ O fakcie, zgłoszenia się rodzica lub opiekuna w stanie nietrzeźwym po odbiór dziecka należy bezzwłocznie powiadomić wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrekcję.
- ❖ W sytuacji, gdy w wyznaczonym czasie nie pojawi się po odbiór dziecka trzeźwy rodzic/opiekun, pracownik pedagogiczny lub dyrektor szkoły wzywa policję.
- ❖ Z każdego zdarzenia pracownik pedagogiczny sporządza notatkę.
- ❖ W przypadku powtarzających się incydentów odbioru dziecka przez rodzica w stanie nietrzeźwym pedagog szkolny kieruje sprawę do Sądu Rodzinnego z prośbą o wgląd w sytuację rodziny.

27. Procedura: Postępowanie w przypadku zachowań agresywnych rodziców wobec uczniów i własnych dzieci przebywających na terenie szkoły.

TREŚĆ PROCEDURY:

Każdy pracownik szkoły ma obowiązek reagowania na zachowania agresywne. W przypadku, gdy pracownik szkoły jest świadkiem zachowania agresywnego osoby dorosłej wobec ucznia szkoły lub własnego dziecka powinien:

- ❖ Podjąć próbę przerwania zachowania agresywnego.
- ❖ Powiadomić o tym fakcie dyrektora szkoły.
- ❖ W przypadku, gdy osoba dorosła nie zaprzestała zachowania agresywnego dyrektor szkoły zawiadamia policję.

28. Procedura: Postępowanie w przypadku rodziny niewydolnej opiekuńczo i wychowawczo.

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Nauczyciel, wychowawca klasy lub inna osoba z kręgu dziecka mająca informacje na temat zaniechań wychowawczych bądź problemów socjalnych w rodzinie ucznia zgłasza problem pedagogowi szkolnemu.
- ❖ Wychowawca klasy, pedagog szkolny, pielęgniarka i dyrektor szkoły, obserwują i diagnozują sytuację ucznia.
- ❖ Pedagog szkolny i wychowawca klasy rozmawiają z uczniem w celu dokonania diagnozy potrzeb dziecka.
- ❖ Pedagog szkolny i wychowawca klasy kontaktują się z rodzicami lub opiekunami prawnymi ucznia.
- ❖ W razie braku kontaktu z rodzicami/ opiekunami prawnymi ucznia/ pedagog szkolny:
 - poszukuje innych dróg kontaktu z opiekunami dziecka poprzez pracowników OPS, policję,
 - w sytuacji poważnych zaniechań ze strony rodziców dziecka, pedagog szkolny występuje do sądu rodzinnego o rozeznanie sytuacji rodzinnej dziecka.
- ❖ Na spotkaniu z rodzicami ucznia wychowawca klasy i pedagog szkolny przedstawiają ofertę pomocy pedagogicznej, psychologicznej, socjalnej bądź prawnej.
- ❖ Z każdego spotkania z rodziną ucznia wychowawca lub pedagog sporządza notatkę.
- ❖ Wychowawca klasy i pedagog szkolny utrzymują stały kontakt z rodzicami/ opiekunami prawnymi ucznia i dbają, w miarę możliwości o realizację wspólnych ustaleń.
- ❖ W sytuacji braku lub odmowy współpracy rodziców / opiekunów ucznia ze szkołą, pedagog występuje z wnioskiem do sądu rodzinnego.

29. Procedura: Postępowanie w przypadku wtargnięcia na teren szkoły terrorystów

TREŚĆ PROCEDURY OBJĘTA OCHRONĄ

SP132

30. Procedura: Postępowanie w przypadku alarmu bombowego

TREŚĆ PROCEDURY OBJĘTA OCHRONĄ

SP132

31. Procedura: Postępowanie w przypadku samobójstwa/zabójstwa.

TREŚĆ PROCEDURY:

- ❖ Natychmiast o zdarzeniu powiadom dyrektora/wicedyrektora szkoły.
- ❖ Dyrektor/wicedyrektor powiadamia Policję, pogotowie ratunkowe organ prowadzący, Kuratorium oświaty i prokuratora.
- ❖ Pedagog powiadamia Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną i organizuje we współpracy pomoc psychologiczną uczniom i nauczycielom.
- ❖ Dyrektor/wicedyrektor zabezpiecza miejsce zdarzenia do czasu przybycia policji.
- ❖ Nie należy udzielać informacji mediom, dopóki o śmierci nie powiadomi się najbliższej rodziny.
- ❖ Dyrektor wyznacza osobę do jak najszybszego powiadomienia najbliższej rodziny o śmierci dziecka. Należy zrobić to osobiście, unikać telefonu lub poczty.
- ❖ Dyrektor organizuje pomoc i wsparcie rodzinie zmarłego, w razie potrzeby należy powiadomić pogotowie ratunkowe.
- ❖ Dyrektor organizuje pracę szkoły w ten sposób, aby możliwy był proces interwencji kryzysowej – udzielenie wsparcia psychologicznego uczniom, pomoc w odreagowaniu traumatycznych przeżyć.
- ❖ Należy stosować procedury kontaktowania się z mediami.

32. Procedura: Postępowanie w przypadku kontaktów z mediami w sytuacjach kryzysowych

TREŚĆ PROCEDURY OBJĘTA OCHRONĄ

SP132

PODSTAWY PRAWNE

1. Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. Nr 89, póź. 590).
2. Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002r. o stanie klęski żywiołowej (Dz. U. Nr 62, póź.558 z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 21 czerwca 2002r. o stanie wyjątkowym (Dz.U. Nr 113, póź. 985 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 o Policji (Dz. U. z 2002 r., nr 7, póź. 58 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2002r., Nr 147, póź. 1229 z późn. zm.).
6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 października 2006 r. w sprawie systemów wykrywania skażeń i właściwości organów w tych sprawach (Dz. U. z 2006 nr 191, poz. 1415).
7. Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. z 2006 nr 191, póź. 1410).
8. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1993 r. w sprawie powszechnej samoobrony ludności (Dz. U z 1993 nr 91, póź. 421).
9. Ustawa z dnia 7 września 1991 o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, póź. 2572 z późn. zm.).
10. Ustawa z 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 59 ze zm.)
11. Ustawa z dnia 26 października 1982 o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2002 r. nr.11, póź.109 z późn. zm.).
12. Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 o przeciwdziałaniu narkomani (Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz.198
13. Ustawa z dnia 26 października 1982 o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r., nr 147, póź. 1231 z późn. zm.)
14. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki socjalnej z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem (Dz. U. z 2003 r. Nr 26, póź. 226)
15. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 roku, Nr 169, póź. 1650-tekstjednolity)
16. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i administracji z dnia 16 czerwca 2003 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. z 2003 r. Nr.21, póź. 94 z późn. zm.)
17. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 października 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U.2018 poz. 2140)